

OP WEG NAAR VERNIEUWING VAN HET RINGWERK

Inleiding

Het ringwerk bestaat al zo'n 90 jaar. Dankzij dit onderzoek is veel ontdekt over de vogeltrek. Echter, na zo'n lange periode is het vanzelfsprekend dat men zich afvraagt: Hoe gaan we verder? Niet voor niets staat boven het artikel van Dr. P. Drent in de laatste OHV "Het ringwerk in beweging".

Wij ringers gaan mee in die beweging, ja sterker nog, wij zijn medebepalend inzake de richting en het wel-slagen van het toekomstig ringonderzoek. Immers onze vakbekwaamheid en kennis en onze inspanningen in tijd en geld resulteren in het onmisbare studiemateriaal. Vanuit deze verantwoordelijkheid van de ringer (m/v) zoekt het ringerscomité naar de bijdrage die van de ringers verwacht mag worden ter verbetering of verdieping van het ringonderzoek.

Enig idee over wat noodzakelijk is voor het toekomstig ringonderzoek is daarvoor nodig. Daarover het volgende. Met één vogel in de hand is heel wat meer informatie beschikbaar dan van 10 in de lucht! Echter maar een heel klein deel van die informatie wordt gebruikt, zowel door de ringers zelf als door het VT of andere wetenschappelijke instituten. Het merendeel gaat weer letterlijk de lucht in!

Voor ons is het een gegeven dat voor het vernieuwde ringonderzoek meer informatie aan de vogel moet worden onttrokken en dat het de verantwoording van de ringers moet zijn dit op betrouwbare en deskundige manier te doen.

Verder zijn wij van mening dat dit goed mogelijk is en dat wij als ringers in overleg met VT en de ringersadviesraad in de komende jaren hiervoor allerlei activiteiten kunnen ontwikkelen.

In het vervolg van dit verhaal wordt dit nader uitgewerkt.

I. Meer informatie over de gevangen vogel

Thans behoeft in feite alleen maar de soort op de ringlijst vermeld te worden. Wij denken dat ringers op betrouwbare wijze veel meer gegevens kunnen verzamelen. Dat is interessant voor hun eigen ringwerk of onderzoek, maar ook noodzakelijk voor de vernieuwing van het landelijk ringonderzoek. Voorwaarde is dat de verzamelde gegevens betrouwbaar en vergelijkbaar zijn.

Technisch gesproken gaat het om:

- * Het nemen van allerlei maten
- * Beschrijving van de rui en de toestand van het verenkleed
- * Bepaling van vetgraad en gewicht.

Biologisch gesproken hebben deze methodieken betrekking op de bepaling van ondersoort, leeftijd, geslacht, betekenis van de pleisterplaats, en de lichaamsconditie van de vogel op dat moment.

Inventarisatie van de mogelijkheden tot gebruik van de thans in gebruik zijnde methodieken laat zien dat ze goed standaardiseerbaar en overdraagbaar zijn.

1. **Ruiregistratie** volgens Ginn en Melville (1983).
Zie hierover C.L. Marteijs en P.L. Meiningers.
Methoden voor ringen, meten en ruibescrijving van vogels (Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, 1986)
2. **Het nemen van maten.** Zie hetzelfde boekje en ook Handkenmerken, Svensson (1985) en the Ringers manual (1984) van de BTO.
3. **Vetgraadbepaling** volgens Busse.
4. **Handkenmerken.** Voorlopig nog vooral in de Engelstalige literatuur (Svensson en Prater c.s.) en in de VT uitgave Handkenmerken.

Al met al is er heel wat in omloop. Alleen moet dit nog voor de ringers op handzame manier ter beschikking komen.

Steeds worden er nieuwe handkenmerken gepubliceerd en het is zaak deze te verzamelen.

Bepaalde technieken voor leeftijds- of geslachtsbepaling zijn (nog) niet zo ingeburgerd, bijv. schedelverbening en de cloacavorm.

Voor het verkrijgen van betrouwbare en vergelijkbare gegevens is opleiding nodig.

Daarover gaat het in het volgende hoofdstuk.

II. Deskundigheidsbevordering

Voor de realisering van wat in I is genoemd is over het algemeen een grotere deskundigheid onder de ringers nodig.

Deze wordt ons inziens bevorderd door.

- 2.1. Het instellen van instructiebijeenkomsten. Bijv. instructieweekenden bij ringgroepen die veel van dergelijke technieken en methoden al in hun repertoire hebben; bezoeken aan of door deskundigen aan ringers c.q. ringgroepen. Instructiebijeenkomsten in zoölogische musea.
- 2.2. Voorlichting via "Op het Vinketouw".
- 2.3. De samenstelling van een nieuwe "Handkenmerken". Een Nederlands-talige complete handleiding over geslacht- en leeftijdsbepaling etc.
- 2.4. Het leren omgaan met diverse vangmiddelen. Intensieve instructie voor ringers die slechts een korte periode ringen, bijv. voor een studiestage.
- 2.5. Vastleggen van de methoden voor het meten en conditiebeschrijving: rui, vetgraad etc.
- 2.6. Vastleggen van ervaringen inzake de verbetering van het welzijn van de gevangene vogel.
- 2.7. Instructie en suggesties voor het voeren van een overzichtelijke ringadministratie.
- 2.8. Publicatie van korte samenvattingen over het werk en methodieken van buitenlandse ringstations.
- 2.9. Tijdens de ringersdag (nog) meer de instructie en het uitwisselen van ervaringen centraal stellen.
- 2.10. Een effectief gebruik van PC's voor het ringwerk. Wat betreft de punten 2.4., 2.5., 2.6. en 2.7. Deze zouden in het ringershandboek kunnen worden opgenomen.

III. Image verbetering van het ringwerk

- 3.1. Over de betekenis van het ringwerk in nationaal en internationaal opzicht moet meer informatie aan een breed publiek worden gegeven (de krant, radio of tv). Dit is een zaak van gezamenlijke inspanning van het VT, de ringersadviesraad en de ringersorganisaties. De individuele ringers of ringergroepen kunnen daarop inhaken bij hun contacten met het (kritische) publiek.
- 3.2. Instructie voor de ringers inzake omgang met het publiek en het afhandelen van klachten.
- 3.3. De betekenis van het (verbeterde) ringonderzoek moet duidelijker aan de man gebracht worden bij de overheid en de instituten die dit (dienen te) financieren. Hier spoort het ringerscomité het VT aan met voortvarendheid te werk te gaan.

IV. Wie doen het werk en hoe zullen wij starten?

In het verleden is er misschien wel te veel alleen naar het VT gekeken als het ging over initiatief tot en organisatie van verbetering en modernisering van het ringwerk. De ringers als groep stonden er wat buiten. Dit kunnen zij zich niet meer permitteren, op straffe van het verschromelen en verdwijnen van het ringonderzoek.

Twee zaken vormen nu de realiteit:

- a. Het VT zit tot over zijn oren in het werk en behoeft niet direct op uitbreiding te rekenen.
- b. Onder de ringers is veel deskundigheid aanwezig, die onbenut blijft, omdat deze groep te weinig gestructureerd en georganiseerd is.

Wij trekken hieruit de conclusie dat het nu op de weg van de ringers ligt om, wat hun terrein betreft, tot actie over te gaan.

Het ringcomité, mogelijk uit te bouwen tot een ringersorganisatie, is het aangewezen orgaan om hiertoe het initiatief te nemen. Het suggereert aan de ringers de

instelling van een deelname aan de volgende werkgroepen:

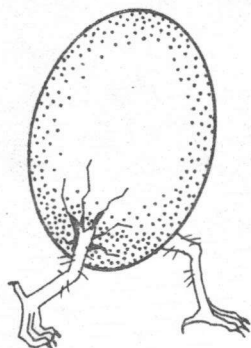
1. **Werkgroep instructiebijeenkomsten.** Deze organiseert de in 2.1. genoemde instructie-bijeenkomsten. Bijv. in 1989 een instructieweekend bij de ringgroep Cas-tricum, instructiebijeenkomsten in de vogelafdelingen van zoölogische musea etc.
2. **Werkgroep nieuwe "handkenmerken".** Deze draagt bij aan de verschijning van een Nederlands-talige gids voor soort, ondersoort, leeftijd en sexe bepaling bij vogels in de hand. Dit ter ondersteuning van reeds ondernomen initiatieven van het I.O.O.
3. **Werkgroep methoden voor beschrijving van rui, vetgraad, meettechnieken etc.** Zie 2.4., 2.5., 2.6. en 2.7. Aanvulling en eventueel modernisering van het "Ringershandboek". Dit uiteraard in overleg met het VT, de uitgever van dit boek. Het VT beschouwe dit als een aanbod tot hulp.
4. **Een werkgroep die zich met het VT buigt over het gebruik van Pc's en ander computertuig voor de verwerking en opslag van ringgegevens.** (Zie ook de laatste OHV p. 25).
5. **Werkgroep ringersorganisatie.** Het ringerscomité dat nu bestaat doet naar beste geweten zijn best de belangen van de ringers te behartigen, maar is min of meer "zo maar" ontstaan. Een door de ringers gedragen organisatie is veel beter in staat allerlei activiteiten die door ringers gezamenlijk worden verricht te stimuleren en te coördineren en hen te vertegenwoordigen in het overleg met VT en ringersadviesraad. Voorlopig is het het meest praktisch dat het ringerscomité zelf zich hiermee bezig houdt.

Deze voorstellen hebben wij op de ringersdag van 26 november j.l. aan de ringers, het VT en de ringersadviesraad voorgelegd.

Amstelveen, 22 november 1988
namens het ringerscomité
E. Nieboer, secretaris

Adressen van de leden van het ringerscomité:

1. H.F.M. de Beer, Pr. Bernhardlaan 72, 2262 GZ VOORSCHOTEN. tel. 01717-2541.
2. B. v.d. Brink, Zomerdijk 86, 8979 TL NOORDEINDE. tel. 05252-347.
3. A. Conings, Schubertlaan 8, 7522 JR ENSCHEDE. tel. 053-351300.
4. J. Doevendans, Verlengde Grachtstraat 14, 9717 GG GRONINGEN. tel. 050-145027 werk; privé: 050-140379.
5. H. Luten, Rijperweg 23, Postbus 1, 1462 ZG MIDDEN-BEEMSTER. tel. 02998-1212.
6. E. Nieboer, Laan Rozenburg 28, 1182 ER AMSTELVEEN. tel. 020-430661.
7. J.H.P. Westhof, Woudvaartkade 52, 8606 XV SNEEK. tel. 05150-12870.

het eerste ei is gelegd!